

Kollega-kommunikasjon

Fagdag PAM 01.12.16
TK Lang

A photograph showing a group of people, mostly young adults, gathered around a market stall. In the foreground, a woman in a red sweater and patterned pants holds a large brown rooster. Next to her, a woman in a blue sweater and green pants stands with her back to the camera. To the left, a man in a white t-shirt and jeans is talking on a mobile phone. Further left, a woman in a pink sweater carries a blue bag with Nepali text. A dark-colored dog is visible in the lower-left corner. The background shows other people and market stalls under bright sunlight.

Kollega-kommunikasjon

Fagdag PAM 01.12.16
TK Lang

PAM = en Kultur = et Definisjonsfellesskap og et Handlingsfellesskap = en kontekst

”Å dele eksistens som en hendelse betyr blant annet at vi er – vi kan ikke velge *ikke* å være – i dialog, ikke bare med andre mennesker, men også med de naturlige og kulturelle mønstre for sosial adferd vi klumper sammen som `verden`. Verden henvender seg til oss og vi er i live og menneske i samme grad som vi er i stand til å svare, ... Vi er ansvarlige i betydningen at vi er *tvunget* til å respondere, vi kan ikke velge, men må gi verden et svar.”

Michael Holquist (2005). Dialogism. Bakhtin and his World, s. 30

(Min oversettelse)

Det dialogiske livet

Fagdag PAM 01.12.16

TK Lang

Det dialogiske livet:

”Jeg må alltid svare *for* responsen som kommer *fra* den unike plassen jeg har i eksistensen. Mine svar begynner å følge et mønster; dialogen jeg har med eksistensen begynner å anta formen av en tekst, en slags bok...

Bakhtin forstår eksistensen som den slags bok vi kaller en roman, eller mer presist som mange romaner..., for alle skriver vi vår egen slik tekst, en tekst som så blir kalt vårt liv.”

Michael Holquist (2005). Dialogism. Bakhtin and his World, s. 30

Vi gjør livene våre om til fortellinger, og
fortellingene våre om livet vårt, blir livet vårt.

Mikhail Bakhtin
(1895-1975)

”Å forfatte meg selv medfører kampen om min forfatter stemme. I de fleste følelsesmessig ladede situasjoner, kan denne kampen få dyptgripende følger. Det kan ofte være en sammensatt blanding av stemmer ettersom en tillegger opplevelsen mening... En fintfølende forhandling mellom disse stemmene er sannsynlig mens jeg vurderer hva hver av dem sier opp imot hvordan jeg allerede forstår meg selv.”

Philip Lewin. ”The Ethical Self in the Play of Affect and Voice.

http://www.focusing.org/apm_papers/lewin.html

(Min oversettelse)

Sagt om kollega:

«... tilbake etter langt sykefravær og permisjon... stiller spørsmål ved alt, på en negativ måte... Bruker mye tid, spiser av fellesskapets tid. Ubehagelig for meg, for det er ikke sånn jeg er. Men jeg merker at jeg blir sur før overlapping, må jobbe med meg sjøl, men irriterer meg over vedkommende... er så tappende ... Jeg blir spydig, ikke hyggelig tilbake ... blir kvass ... jobber for å holde maska og bruker mye energi på det... Hun skal ha alt inn med teskjeer. Godtar ikke noe som det er, og skal vri og vrenge på alt og bryr seg med ting vi har blitt enige om for lenge siden. Hun er ikke ufin som hun andre var, men tar utrolig mye plass på bare rør ... mye klaging over ting hun reagerer på som ingen andre gjør ... hun er negativ til det meste. Ikke noe scoop å fa henne inn i personalgruppa.»

Sagt av en leder:

«Noen personer er enkle å like, og andre er vanskeligere. Men på jobb må jeg ta meg selv ut av `ligningen`, og møte den andre utfra - og i - rollene vi har overfor hverandre... handler ikke om at `sånn er jeg!`, men om hvordan vi fyller rollene våre.»

«... Litt naivt av meg å tro at folk er så ordentlige at de ordner opp, og ikke trenger meg som leder.»

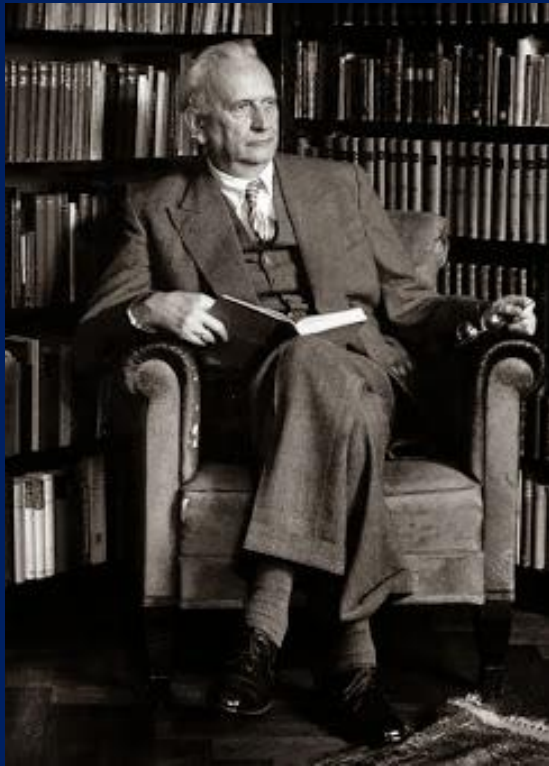
Sagt om leder:

«Et av de største arbeidsmiljø-problemene jeg ser rundt på arbeidsplasser, er ledere som ikke tar ledelse.» (TK Lang)

«Fraværende ledere, og ledere som tar beslutninger uten at personalet er tatt med inn i prosesser som angår dem, skaper utrolig mye misnøye.» (TK Lang)

«Vanskelige kollegaer er bare seg selv. De utgjør ikke et problem på avdelingen. Det er lederen som utgjør problemet dersom vedkommende kollega får fortsette å være seg selv, på måter som fungerer destruktivt for andre kollegaer eller pasienter». (TK Lang)

Kommunikasjonens betydning i skapelse av: **Forståelse og Virkelighet**

”Hvad jeg i ensom besindelse når, er – hvis det står alene – ufuldbyrdet.

Det, der ikke virkeliggjøres i kommunikation, er endnu ikke; det, der ikke i sidste instans bygger på den, er uden fast grund. Sandheden begynder først, hvor to er sammen.”

Karl Jaspers: Hvad er filosofi, 1965, s. 93

Karl Jaspers
(1883-1969)

Språkssystem

Virkeligheten består av multiple inter-subjektivt skapte verdensanskuelser.

Anliggender som bringes inn på avdelingen uttrykkes av den enkelte, men inngår samtidig i politiske, kulturelle og moralske systemer.

Disse eksisterer som problemdefinerende systemer for dem som deltar i dem. Konteksten er der først med sine virkelighetsdefinerende begreper og verdibaserte perspektiver.

Språkssystem forts.

Problemer snakkes sanne og eksisterer så lenge det fortsatt er meningsfullt å snakke om dem som problem.

Problem løses gjennom dialoger:

Enten finne vi ut hva vi vil gjøre i forhold til det som snakkes om som et ytre, objektivt problem; eller vi snakker oss frem til et perspektiv som gjør at det som snakkes om, ikke lenger kan snakkes meningsfylt om som et problem.

Problemet opphører da å eksistere. Når det skjer, går også det problemdefinerende systemet i oppløsning, det såkalte språkssystemet.

For å kunne forholde oss til den enkeltes virkelighet, må vi fokusere på å "bli i det sagte" dvs, gå inn i en ekte:

Dialog

"Betydningen af enhver kendsgerning, dom eller modsætning afhænger af det perspektiv eller referenceramme, der leverer begreberne til fortolkningen."

"Livet i kulturen er altså et samspil mellem de versioner af verden, som individerne danner sig under dens herskende institusjoner, og de versioner af verden, som er produkter af deres individuelle historier."

Jerome Bruner
(1915-2016)

Jerome Bruner: Uddannelseskulturen, 2006, s.62 f

The background of the slide is a painting. It features a woman with vibrant red hair and a pale blue face, looking upwards with an open mouth. She is wearing a white garment with a lace collar. To her left, a green face with large eyes and a small mouth is visible. The scene is set against a dark background with yellow flowers at the top and red roses on the right.

Møte med et annet
menneske gjør noe med oss

Mellomrommets sfære

ifølge Martin Buber

- *Hvert menneske utgjør en egen sfære.* Dette kommer til uttrykk for eksempel når vi hører om folk som *"tar stor plass"*; andre som *"ikke gjør mye av seg"*; atter andre *"som du ikke legger merke til er der"*; noen *"går i ett med tapeten"*; mens andre *"fyller hele rommet"*; mens andre igjen *"ikke er til å være i hus med"* osv.
- Når to mennesker opplever hverandre, oppstår *"noe"* mellom dem som strekker seg utover den enkeltes personlige sfære. Dette *"noe"* blir igjen etter møtet, og utgjør et overskudd, *"en avgjørende rest"*.
- Dette som blir til mellom dem, og som blir igjen etter dem, er den grunnleggende virkeligheten som Buber kaller the *"sphere of the between"* eller *"Das Zwischenmenschliche"*.
- Begge parter deltakelse er absolutt nødvendig for at denne sfæren skal kunne oppstå, og for at den skal kunne forbli en avgjørende virkelighet for dem.

Sagt i veiledning:

- ”Det var ikke noe godt mellom oss etter den samtalen.”

(Prost, etter å ha blitt skjelt ut på telefon

av sliten (ikke sykemeldt) prest som hadde ønsket seg vikar)

- ”Ja, det er jo bare sånn vi gjør. Vi lekser det ut av oss.”

(Kommentar fra deltaker i gruppen)

Sagt i veiledning:

- ”Det koster å gå ensidig et menneske i møte”

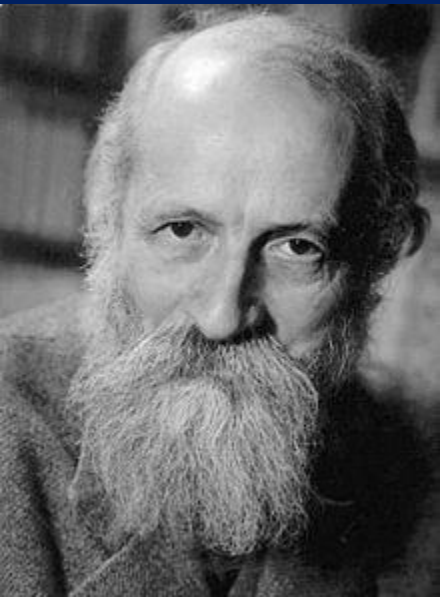
(En gruppedeltaker om å ”legge seg flat” og oppsøke den som skjelte en ut)

- ”Blir ikke gjensidig møte når han legger seg flat sånn”

(Kommentar fra annen deltaker i gruppen)

Om Konflikter:

«Opphavet til alle konflikter mellom meg og mine medmennesker Er at jeg ikke sier det jeg mener og ikke gjør det jeg sier. Derved blir nemlig situasjonen mellom meg og den annen stadig påny og stadig mer innfiltret og forgiftet, og i mitt indre forfall er jeg ikke lenger i stand til å mestre den. Tross alle mine illusjoner er jeg blitt situasjonens viljeløse slave.»

«Det arkimediske punkt hvorfra jeg på mitt sted kan bevege verden, er forandringen av meg selv.»

Menneskets vei. Aschehoug. 1963, s. 38 f.

Martin Buber
(1878-1965)

Den menneskelige frihet til å være subjekt i eget liv, er ikke et foreliggende faktum.

”...fordi fridomen ikkje er eit faktum, er han heller ikkje automatisk tilstades, han er berre mogleg, og fordi han berre er mogleg, kan han og vera fråverande eller somlast bort.”

”Deltakar og Tilskodar” i Essays, 1976, s.55

Hans Skjervheim
(1926 - 1999)

Menneskets erkjennelse er (ifølge Heidegger) alltid:

1): **"situert"** dvs. *bestemt av et historisk gitt erfaringsmateriale* p.g.a. vår "kastethet" (Geworfenheit) ut i vilkårenes verden. Vi er *bundet til situasjonen, til tiden og til historien* og slik *begrenset i vår erkjennelse og vår frihet*.

2). og vi **"bor i et legeme"** som bærer fordommer, forestillinger og forhold med seg som gjør oss dømt til mening: til å erfare i form av betydning og følelse. Kroppens forhold til verden er et totalt engasjement ("die Sorge"), men altså: innenfor et begrenset handlingsrom.

Handling og tale beveger seg i en sfære som befinner seg mellom mennesker som mennesker

«Makt har egentlig ingen, den springer ut av menneskers samhandling, og den forsvinner så snart menneskene spres igjen... Dersom makt var noe annet enn et maktpotensiale som dannes i samvær, kunne man være i besittelse av makt på samme måte som sttyrke eller bruke makt slik man bruker kraft.»

Hannah Arendt, Vita Activa, s. 206 f.

A photograph of a busy outdoor market scene. In the foreground, a woman in a bright red long-sleeved shirt and a patterned skirt holds a brown rooster with a red comb. She is looking towards the camera. To her right, another woman wears a blue headscarf and a blue sweater. In the background, several other people are visible, including a man in a white t-shirt and jeans, and a woman in a pink shirt. The ground is dirt, and there are some market stalls or structures in the distance.

Mellomrommet:

"Det Mellommenneskelige"

"Das Zwischenmenschliche"

"The Sphere of the between"

«Et fremtredelsesrom oppstår overalt der mennesker omgås hverandre som handlende og talende.»

«... det overlever ikke aktualiteten til de aktivitetene i kraft av hvilke det har oppstått, men forsvinner, løser seg så å si opp i intet ... allerede når de aktivitetene som det oppsto i, har forsvunnet eller stanset opp. Dette rommet foreligger potensielt i enhver ansamling av mennesker, men nettopp bare potensielt.»

Hannah Arendt. Vita Activa, s. 205.

Hans Skjervheim (1926-1999)

”Gjennom opplevingar er vi opne for ei verd. Vi kan lata oss forplikta av det vi møter der, av sanninga og av andre menneske. I den grad ein tolkar det om til berre opplevingar så kjem ein ikkje lenger ut over seg sjølv, ein vert hangande fast i sitt eige subjektive nett. Dette er nettopp ein konsekvens av det naturalistiske menneskesynet.” (cf. Buber’s ”reflexion” = Du-fjernhet)

”Deltakar og tilskodar” i Mennesket 2002 s. 45

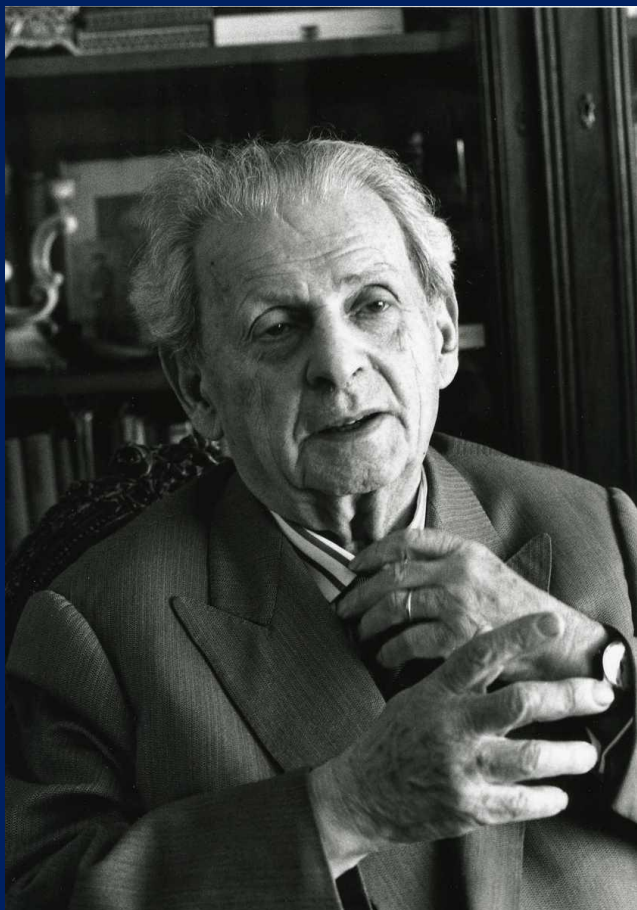
«Menneskene viser gjennom handling og tale hvem de er, de viser aktivt det unike ved sitt personlige vesen, trer liksom inn på verdens scene,.. Til forskjell fra «hva» man er, til forskjell fra de egenskaper, begavelsene, talentene og defektene vi har... står det i egentlig forstand personlige «hvem» man er utenfor vår kontroll ... dette «hvem» som viser seg så entydig og umiskjennelig for omverdenen, ... forblir skjult for nettopp seg selv.»

Hannah Arendt
(1906-1975)

”Den avslørende kvaliteten ved tale og handling, at den ut over det som blir omtalt og det som blir gjort, også viser den talende og den handlende selv,...”
”... ingen vet hvem man egentlig åpenbarer når man i handling og tale uvilkarlig ”med-”åpenbarer seg selv. Denne risikoen, å tre frem som en ”noen” i et fellesskap, kan bare den ta, som er rede til å eksistere i dette samværet også i fremtiden, det vil si den som er rede til å bevege seg blant sine like i et fellesskap, til å si hvem han er og til å gi slipp på den opprinnelige fremmedheten som han som nykomling ble født inn i verden med.»

Å jobbe på PAM innebærer: **Etisk refleksjon**

”Men når nu jeg’et står ansikt til ansikt med den Andre, bliver forholdet et andet; det bliver kritisk i forhold til sig selv. Dermed vender det sig indad, ikke for at indrette sig hos sig selv, men `som en fremmed, der jagtes lige til sit hjem, anklaget for sin identitet...’

Peter Kemp .Lévinas. 1992 s. 71

Emmanuel Lévinas
(1906-1995)

K.E. Løgstrup (1905-81):

I møte med hverandre kan vi ikke unngå å bli hverandres skjebne. Ut ifra dette springer den etiske fordring om at vi bestreber oss på å handle uselvvisk ut fra hva den andre er best tjent med.

I varetagelsen av "en andens liv betyr aldrig at ændre det andet menneske eller at overtage dets ansvar. Varetagelsen af den andens liv bør ske på den måde, som den andre er bedst tjent med."

Løgstrup: Den Etske Fordring. 1995, s. 3

Resultatet av handlingene våre:

«Handlingens mest opprinnelige produkt er ikke realiseringen av mål og hensikter, det er historiene, som den i utgangspunktet slett ikke hadde noen intensjoner om, men som gir seg selv når man forfølger bestemte mål. For den handlende selv kan historiene nok fortone seg som biprodukter, men det som blir igjen i verden av hans handling, er ikke de impulsene som satte ham selv i bevegelse, men nettopp de historiene han har gitt opphav til... historier som lar seg fortelle er handlingens og talens egentlige 'produkter', ...»

Vita Activa, s. 186 f.

Hannah Arendt
(1906-1975)

Selvbevissthet:

«Jeg er bevisst meg selv og blir meg selv bare når jeg avslører meg for en annen, gjennom en annen, og med en annens hjelp. De viktigste handlingene som konstituerer selvbevissthet er bestemt av en relasjon til en annen bevissthet (i forhold til et Du).

Mikhail Bakhtin
(1895-1975)

Separasjon, dissosiasjon og innelukkethet i selvet, er hovedårsak til tapet av ens selv. Ikke det som finner sted inne i, men det som finner sted på *grensen* mellom ens egen, og en annens bevissthet, på selve *terskelen*... Å være er å *kommunisere*... Å være til betyr å være til for en annen og gjennom den andre, for en selv. »

Problems of Dostoevsky's Poetics. 1984, s. 287
(Min oversettelse)

Å jobbe på PAM innebærer: **Selvrefleksjon**

”Sidan tilværet for mennesket vesentleg er eit spørsmål, så gjer mennesket seg til det det vert ved å svara på dette spørsmålet. Det definerer seg sjølv. Denne stadig framskridande prosessen, der mennesket definerer seg sjølv og omdefinerer seg sjølv, er soga. Mennesket er like mykje ein historisk idé som ei biologisk art.”

Hans Skjervheim
(1926 - 1999)

Oppleving og eksistens” i Mennesket, 2002 s. 43f.

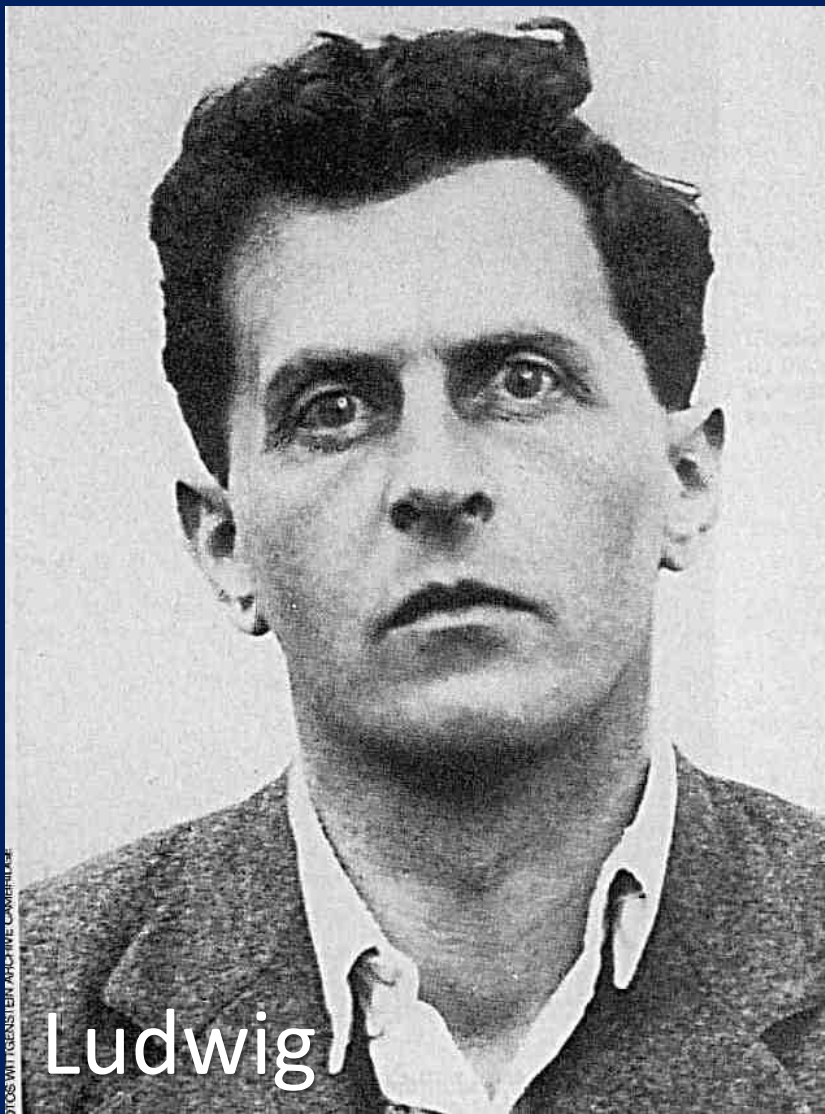
Rammevilkår og Handlingsrom

I veiledning reflekteres det over fortellinger om hendelser fra profesjonsutøverens praksis.

Refleksjonen utforsker veilededes opplevelse av å stå overfor en "gitt", ikke-overskridbar, grense mellom den ikke-valgbare vilkårenes verden og det handlingsrommet der hun velger hvordan hun vil sette seg selv ut i livet – innenfor begrensningene disse grunnvilkårene utgjør.

Erkjennelsen av mine egne muligheters begrensning, setter meg fri til hver dag å gjøre 100% det som er mulig å gjøre - innenfor denne begrensningen.

Språkets dobbelthet: "fengsel" (Heidegger)

Vi er fanget i en språklig gitt virkelighet. Et *bilde* holder oss fanget. Og vi slipper ikke ut av det, for det ligger i språket vårt som tilsynelatende gjentar det for oss ubønnhørlig. Vår forstand er forhekset "ved hjelp av midlene i språket vårt," sier Wittgenstein. Ordene styrer vår måte å erfare verden på. Språket er virkelighetens grense.

Wittgenstein: Filosofiske undersøkelser (1953), § 115 og § 109.

Ludwig
Wittgenstein
(1889-1951)

Språkets dobbelthet: "frihetsredskap" (Heidegger)

Som et *frihetens redskap* utgjør språket *en kraft* – det grekerne kalte *ποιησις* – som muliggjør å betrakte velkjente ting og begivenheter som om de var ukjente og nye.

For å klare dette trengs en lidenskaplig interesse og en så stor naivitet at en prøver å få andre i tale som er i lignende situasjoner, har tilsvarende anliggender eller strever med lignende problemer.

Det hele startet med Sokrates διδασκων

Her finner vi en tenkning som ikke tillater et menneske å lukke seg.
Et vennskap i felles søken etter sannhet, ikke i dogmatisk sekterisme.
Her overbeviser den enkelte seg selv i frihet.
Klar over menneskets mulighet, møter Sokrates den Andre som en likeverdig.
Han ønsker ingen disipler. Det gjør ikke en god leder eller kollega heller.

469-399 f.Kr.

A detail from Raphael's fresco 'The School of Athens' showing the philosophers Socrates and Plato. Socrates, on the left, is an older man with a long white beard, wearing a red robe, pointing his right index finger upwards. Plato, on the right, is a younger man with dark curly hair and a beard, wearing a blue robe, holding a copy of his 'Timaeus' in his left hand and pointing his right index finger towards the sky.

469-399 f.Kr

428-348 f.Kr.

Sokrates understreket at for å leve godt med meg selv, var det bedre å lide urett enn å gjøre urett.

Det sokratiske: Å være i harmoni med meg selv, innebærer "å vite med meg selv" (con-sciousness) bevissthet om at dette kan jeg stå for. Sam-vite m/ meg selv. Samvittighet.

Platon brukte dette i sin definisjon av tenkning som "den lydløse dialogen (εμε εμαυτο) mellom meg og meg selv."

I gode fagmiljømiljø flytter vi denne indre dialogen ut i det dialogiske rommet som arbeidsmiljøet utgjør.

Mennesket

Søren Kierkegaard
(1813 – 1855)

Mennesket er Aand. Men hvad er Aand? Aand er Selvet. Men hvad er Selvet? Selvet er et Forhold, der forholder sig til sig selv, eller er det i Forholdet, at Forholdet forholder sig til sig selv

Søren Kierkegaard. Sykdommen til Døden, Samlede Værker, bd.XI, 1905, s 127.

Takk for
oppmerksomheten

Fagdag PAM 01.12.16
TK Lang

